

## Структура готовності студентів-психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів

У статті розглянуто ключові підходи до проблеми готовності студентів-психологів, структуру готовності студентів-психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів.

**Ключові слова:** готовність до діяльності, професійна готовність, структура готовності, компоненти готовності: мотиваційний, когнітивний, операційний та особистісний.

В статье рассматриваются ключевые подходы к проблеме готовности студентов-психологов, рассмотрена структура готовности студентов-психологов к предотвращению и преодолению семейных конфликтов.

**Ключевые слова:** готовность к деятельности, профессиональная готовность, структура готовности, компоненты готовности: мотивационный, когнитивный, операционный и личностный.

**Постановка проблеми.** Актуальність формування готовності студентів-психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів у професійній діяльності визначається необхідністю створення умов для розвитку особистості студентів і здатності засвоювати не тільки готові знання, але й вміння ними користуватися. В своїх роботах багато дослідників звертають увагу на те, що орієнтування студентів на відтворення книжкових знань у вигляді запам'ятовування, завчання, приводить до неусвідомленого засвоєння дисциплін. Розкриваючи методику викладання психології, В. Ляудис вказує, що спрощення навчальної діяльності ускладнює засвоєння наук, не підвищує мотиваційну сферу тих, хто навчається, не формує професійну готовність до самостійної діяльності [16, с.24]. Дослідженням проблеми підготовки майбутніх психологів займалися вітчизняні вчені: О.Ф.Бондаренко, С.В.Васьківська, П.П.Горностаї, Ю.Долінська, В.Г.Панок, Н.І.Пов'якель, Л.Терлецька, Л.І.Уманець, Н.Ф.Шевченко, Н.В.Чепелева, Т.С.Яценко, та ін. [7,9,11,20,23,27,31]. Вони висвітлюють питання визначення основних вимог до змісту освіти практичних психологів (В.Панок); розробку концепції професійної підготовки психолога, визначення змісту понять "психологічна готовність практичного психолога", його "професійна компетентність" (Н.Чепелева);

психологічних передумов здатності до професії психолога, функцій та класів професійно-психологічних завдань, які вирішує фахівець-психолог, створення моделі особистості психолога-практика та визначення основних характеристик його діяльності (Н.Пов'якель, Н.Чепелева); особливості розвитку особистості психолога-практика в процесі професійної підготовки (Ю.Долінська, Л.Терлецька, Л.Шумакова). Професійна готовність майбутніх психологів розглядається в різних аспектах, проте в зв'язку з погіршенням ситуації взаємостосунків в сім'ї виникає потреба цілеспрямованого формування готовності майбутніх психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів. Так, одним із ключових питань в теорії й практиці вдосконалювання роботи сучасного вищого навчального закладу постає питання побудови такої системи навчально-освітнього процесу, яка оптимальним чином враховувала би особливості й закономірності як особистісного розвитку студента, так і його професійного становлення як фахівця.

**Аналіз останніх досліджень.** Останнім часом з'являються дисертаційні роботи, присвячені різним аспектам проблеми готовності. В свою чергу, Н.Прядко розглядає питання формування психологічної готовності вчителя до регуляції взаємин між старшокласниками [24]. В роботі Н. Мосол досліджується формування особистісної готовності старшокласників до вибору професії психолога [19]. Вивчення різних досліджень даної проблеми показало, що наповнення категорії готовність конкретним змістом визначається тим видом діяльності, оволодіння яким виступає метою підготовки. М.Бадалова, розглядаючи формування в майбутніх психологів інтелектуальної готовності до розв'язування консультативних задач, визначила умови формування інтелектуальної готовності, розробила психологічний комплекс методик на визначення рівня інтелектуальної готовності до розв'язання інтелектуальних задач[3]. У роботі Н.Берегової, присвяченій проблемі формування професійної готовності майбутніх психологів до роботи з проблемними клієнтами розроблено та перевірено програму формування професійної готовності майбутніх психологів до роботи з проблемними клієнтами[6]. Проте, в дослідженнях не відмічено за якими критеріями та показниками проводиться визначення рівня готовності. В цілому, готовність розглядається в безпосередньому зв'язку з формуванням, розвитком і вдосконаленням психічних процесів, станів, якостей особистості, необхідних для успішної діяльності. Автори досліджень також зазначають, що готовність, як передумова будь-якої діяльності, є водночас і її результатом. Проте, проблема формування готовності студентів-психологів до

запобігання та подолання сімейних конфліктів не була предметом окремого дослідження. Серед широкого спектра питань, які потребують свого вирішення, не розробленими залишаються ті, що пов'язані зі змістом структурних компонентів готовності студента-психолога до запобігання та подолання сімейних конфліктів, виявленням чинників, які впливають на рівень готовності студентів-психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів.

Отже, недостатня розробленість у психолого-педагогічній літературі даної проблеми та потреба в удосконаленні системи професійної підготовки психологів і визначили потребу подальшого дослідження цього питання.

**Мета статті.** Відповідно до завдання нашого дослідження, яке пов'язане з розробкою програми формування готовності майбутніх психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів, виникає потреба розглянути й проаналізувати різні підходи до вирішення цієї проблеми у наукових дослідженнях та визначити структуру готовності студентів-психологів до роботи з сімейними конфліктами.

**Виклад основного матеріалу.** Проблему готовності прийнято розглядати у зв'язку із трьома основними етапами становлення, формування особистості людини: початок навчання в загально-освітній школі, початок одержання професійної освіти (професійне самовизначення) і самостійна професійна діяльність. В цілому, проблема готовності досліджувалась теоретиками та практиками вищої школи різними шляхами. Так, одні акцентують увагу на сутності цього поняття, а інші – на структурних складових. У науковій психолого-педагогічній літературі існує три підходи до визначення структурних складових готовності: готовність досліджується як сукупність знань, умінь і навичок (Е. Вінославська, Н. Кузьміна, Л. Кондрашова, В. Моляко, В. Сластьонін, А. Щербаків); готовність як функціональний стан (Н. Букіна, Ф. Генів, А. Ковальов, Л. Лавров, М. Левітов, А. Ліненко); готовність як складове особистісне утворення (М. Дьяченко, А. Ліненко, Л. Кандибович, А. Капська).

Потрібно зазначити, що проблема готовності (соціальної, професійної, психологічної, життєвої, педагогічної, побутової) отримала широке висвітлення в теорії як психології, так і педагогіки. В українсько-російському психологічному тлумачному словнику В. Копоруліна визначає готовність як „активно дієвий стан особистості, установку на певну поведінку, мобілізованість сил для виконання завдання“ [28, с. 57]. У загальному ж тлумачення поняття “готовність” до професійної діяльності вітчизняні дослід-

ники С. Максименко і О. Пелех розглядають готовність до того чи іншого виду діяльності як цілеспрямоване вираження особистості, що включає її переконання, погляди, ставлення, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, навички, вміння, настанови“ [17, с. 70]. В різних значеннях поняття готовність розглядає К. Платонов (широкому, більш конкретному, найбільш конкретному). У більш широкому значенні – це бажання працювати, розуміння необхідності брати участь у трудовій діяльності, в конкретному – це потреба в праці; найбільш конкретному – результат психологічної підготовки та психологічної мобілізації [22].

Необхідно відзначити, що, вивчаючи поняття готовності до професійної діяльності, дослідження в сучасній психологічній і педагогічній науці ведуться в декількох напрямках: психологічному, акмеологічному, психолого-педагогічному й педагогічному. З огляду на наш дослідницький інтерес, стали в нагоді дослідження М.Дьяченко та Л.Кандилович. Вчені стверджують, що професійна готовність особистості – регулятор і передумова ефективної та творчої діяльності [12]. Згідно їх досліджень структура готовності включає такі компоненти: мотиваційний (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї й інші досить стійкі професійні мотиви); орієнтовний (знання й уявлення про особливості й умови професійної діяльності, її вимоги до особистості); операційний (володіння способами і прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, навичками, вміннями, процесами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення тощо); вольовий (самоконтроль, вміння керувати діями, з яких складається виконання трудових обов’язків); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовленості і відповідність процесу розв’язання професійних завдань оптимальним трудовим зразкам)” [12].

На основі експериментального дослідження, М.Бадалова визначає основні компоненти інтелектуальної готовності студентів-психологів до розв’язання консультативних задач: 1) здатність обробляти інформацію з різних галузей знань; 2) здатність використовувати метафоричну мову у якості інструмента професійного впливу; 3) здатність творчо використовувати професійні знання, рефлектуючи при цьому зміст своєї професійної діяльності. Вона підкреслює, що успішність вирішення консультативних задач майбутніми психологами є функцією від сукупності професійно значущих змінних: вербального інтелекту, креативності, метафоричності й професійної рефлексії [3]. Основними структурними елементами мотиваційної готовності до професійної діяльності Х. Дмитерко-Карабін визначає: 1) позитивне ставлення до професійної

діяльності, інтерес до неї; 2) потреба у ній; 3) потреба у професійному самовдосконаленні; 4) усвідомлені прагнення до цієї спеціальності; 5) професійна спрямованість, орієнтація на цінності та досягнення в обраній сфері [10]. А. Ліненко наголошує, що емоційні, вольові й інтелектуальні характеристики поведінки особистості виступають у якості конкретних показників готовності до даної діяльності. [15]. Як показало вивчення досліджуваної проблеми, в психологічній літературі проблема готовності до діяльності, а також розгляд її структури викликає значний інтерес. Структура психологічної готовності до різних видів діяльності трактується її дослідниками неоднозначно. Проте, спільним в їх поглядах є те, що готовність потрібно розглядати як багатокomпонентне утворення. Ми погоджуємося з думкою В.Бочелюка про те що, різні трактування психологічної готовності обумовлені як специфікою структури діяльності, яка вивчається в кожному окремому випадку, так і розбіжністю теоретичних підходів дослідників. Важливою умовою формування психологічної готовності до професійної діяльності психолога є наявність відповідних якостей, і, в першу чергу, схильностей та здібностей особистості до майбутньої діяльності[8]. Психологічна готовність до діяльності розвивається на основі засвоєння загальних та професійних знань, формування вмій і навичок, удосконалення сформованих професійно важливих якостей особистості.

Зважаючи на результати аналізу вказаних вище наукових джерел, ми дійшли висновку, що професійна готовність до діяльності являє собою складне структурне утворення, центральним ядром якого є позитивні установки, мотиви й освоєні цінності професії. У цю готовність входять також професійно важливі риси характеру, здібності, сукупність професійно-психологічних знань, навичок, умінь, певний досвід їхнього застосування на практиці. Професійна готовність знаходиться в єдності зі спрямованістю на професійну діяльність і стійкими установками на працю.

Що стосується психологічної готовності саме психолога до професійної діяльності, то, на думку В. Бочелюка, вона є комплексом мотивів, знань, умінь та навичок, особистісних якостей, які забезпечують успішну взаємодію психолога з учасниками професійної діяльності й ефективність діяльності в цілому [8]. Автор пропонує до структури психологічної готовності психолога до професійної діяльності включати функціонально пов'язані між собою та взаємообумовлені такі компоненти: мотиваційний – сукупність мотивів, адекватних цілям та завданням професійної діяльності; когнітивний – сукупність знань, необхідних для професійної діяльності; операційний – сукупність умінь і навичок практичного

вирішення професійних завдань; особистісний – сукупність важливих для психолога особистісних якостей.

Виходячи з вищевказаного, у нашому дослідженні ми розглядаємо під поняттям «готовність студентів-психологів до попередження та подолання сімейних конфліктів», стійке системне психологічне утворення в структурі особистості майбутнього фахівця, яке виражає прагнення фахівця на основі наявних професійних знань, умінь, професійної спрямованості й особистісних якостей успішно вирішувати питання запобігання та подолання сімейних конфліктів. На етапі професійного навчання така готовність забезпечує інтеграцію у свідомості студентів розрізнених уявлень про майбутню діяльність.

У визначенні змісту, структурних компонентів готовності студента до запобігання та подолання сімейних конфліктів у психолого-педагогічній літературі немає єдиного підходу. Враховуючи думки дослідників, а також зважаючи на результати всебічного вивчення вказаних вище компонентів, ми отримали змогу виділити чотири компоненти готовності студентів-психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів: мотиваційний, когнітивний, операційний та особистісний.

Мотиваційний компонент являє собою сукупність мотивів, адекватних цілям та завданням професійної діяльності майбутнього психолога у запобіганні та подоланні конфліктів у сім'ї; стійка потреба в оволодінні знаннями, вміннями, навичками, необхідними для успішного здійснення різних видів психологічної допомоги конфліктним сім'ям; стійкий, глибокий інтерес до діяльності, бажання реалізувати в ній свої можливості; гуманістичного світогляду, що виявляє позитивне ставлення до інших людей і дозволяє запобігти конфліктам. Проявляється даний компонент у стійкій позитивній мотивації, позитивному ставленні до професії, впевненість у правильності вибору спеціальності, ціннісних орієнтаціях, інтересах, меті, переконаннях, потребах, установках, активній життєвій позиції особистості майбутнього психолога, цілеспрямованості і наполегливості, готовності до постійного самовдосконалення.

Особистісний компонент являє собою сукупність важливих для здійснення ефективної професійної діяльності у запобіганні та подоланні сімейних конфліктів особистісних якостей психолога. Досліджень у галузі особистості психолога досить багато, проте однозначної відповіді щодо якостей особистості, які можуть сприяти готовності до здійснення фахівцем ефективної діяльності, немає. Зважаючи на погляди відомих вчених [1,2,14,17,20,23,25,29,30]

ми характеризуємо даний компонент цілою низкою професійно-важливих особистісних властивостей і якостей (адекватна самооцінка, сенситивність, емпатійність), когнітивними вміннями (слухати іншого, встановлювати контакт, переконувати і розмовляти, продуктивно рефлексувати тощо), властивостями психічних процесів (здатність до тривалої концентрації, широти і обсягу уваги, оперативність і гнучкість процесів сприймання і мислення, високий інтелектуальний потенціал і розвиненість розумових операцій і процесів тощо).

Когнітивний компонент характеризується як сукупність знань, необхідних психологу для здійснення ним професійної допомоги при запобіганні та подоланні сімейних конфліктів. Професійні знання психолога об'єктивно необхідні для ефективної професійної діяльності даного спрямування, охоплюють інформацію про систему конфліктологічних знань і знань психологічних основ з професійної роботи при вирішенні сімейних конфліктів (суть поняття сімейний конфлікт, його види, типи, функції, причини та структура сімейних конфліктів, образи конфліктних ситуацій, динаміка та наслідки сімейних конфліктів, методи попередження та подолання конфліктів у сім'ї). Отже, проявляється цей компонент на рівні теоретико-методологічної підготовки спеціаліста.

Операційно-дійовий компонент являє собою актуалізацію всієї сукупності умінь та навичок, які забезпечують ефективність вирішення практичних завдань професійної діяльності при допомозі сім'ям, тобто визначення найбільш ефективних способів, методів і прийомів запобігання та подолання сімейних конфліктів, що здійснюється через систему вмінь, професійно-важливих якостей та здібностей. Систему вмінь складають: організаційні (основні підходи, техніки та технології попередження, регулювання та вирішення сімейних конфліктів, розробки і здійснення заходів по попередження конфліктів в сім'ї; психологічно правильно будувати відносини з клієнтами в процесі здійснення посередницької діяльності при вирішенні конфліктів); комунікативні (встановлювати контакт з клієнтом, викликати довіру, керувати самим собою і процесом спілкування; розуміти думки і впливати на поведінку, емпатійно розуміти потреби клієнта; адекватно сприймати психічний стан; прогнозування та попередження конфліктних ситуацій; подолання психологічних бар'єрів у спілкуванні; уважність, тактовність; вміння викликати відвертість, адекватно реагувати на питання); інформаційно-орієнтаційні (аналіз спеціальної науково-методичної літератури, з метою поповнення обсягу знань з проблем виникнення та вирішення сімейних конфліктів; виявлення причин помилок та

труднощів та визначення більш ефективних шляхів і методів своєї діяльності у визначеному напрямку, відповідно до умов її протікання та наявної ситуації; пошук необхідної інформації, вивчення новітніх досягнень у визначеній сфері професійної діяльності і застосування їх на практиці); конструктивні (відбирати і структурувати арсенал засобів професійної діяльності; розпізнавати переваги та недоліки конкретних форм роботи і добирати найбільш адекватні та ефективні; знаходити оптимальний вихід із нестандартних ситуацій; передбачати труднощі і попереджувати їх; прогнозувати власні дії та дії конфліктантів, перебудовувати їх у випадку необхідності; об'єктивно оцінювати діяльність власну та інших; планувати свою діяльність, опираючись при цьому на результати попередніх досліджень і проектувати на цій основі систему психологічних впливів з метою запобігання чи подолання сімейних конфліктів); дослідницькі (здійснення експериментальних, діагностичних досліджень; вивчення ефективності використовуваних впливів на взаємостосунки членів сім'ї; аналіз психолого-педагогічних явищ та виявлення в них профорієнтаційних моментів; вивчення та узагальнення досвіду колег з метою використання у власній психологічній практиці); діагностичні вміння (володіння методами та методиками профдіяльності, гнучке їх використання в практичній діяльності; вміння адекватно добирати методики та засоби вивчення особистості клієнтів, їх інтересів, нахилів і здібностей); корекційні вміння (зміло та доцільно застосовувати весь арсенал методів, прийомів, засобів і технологій для конструктивного вирішення сімейних конфліктів).

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Виділені нами структурні компоненти готовності майбутнього психолога до запобігання та подолання сімейних конфліктів знаходяться в тісному зв'язку і динамічній взаємодії між собою, взаємодоповнюючи і взаємовпливаючи один на одного. У сукупності їх можна розглядати як модель готовності майбутнього психолога до запобігання та подолання сімейних конфліктів, оскільки вони цілком відображають даний феномен, характеризуючий його як цілісне системне утворення.

Проведений теоретичний аналіз проблеми формування готовності до професійної діяльності показує, що у сучасній науці готовність до професійної діяльності дослідники найчастіше визначають як стійке, цілісне, інтегроване, складне утворення особистості. Явище готовності досліджується на особистісному, функціональному та особистісно-діяльнісному рівнях. У зв'язку із цим готовність студента-психолога до запобігання та подолання сімейних конфліктів розглядається нами як складне, особистісне



утворення, що виражає прагнення фахівця на основі наявних професійних знань і вмій, професійної спрямованості й особистісних якостей успішно вирішувати завдання запобігання та подолання сімейних конфліктів. Вона поєднує професійні знання, уміння, професійну спрямованість і особистісні якості, набуті у процесі навчання у ВНЗ для застосування їх у професійній діяльності. Ефективність готовності студентів-психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів, на нашу думку, залежить від сформованості таких компонентів психологічної готовності, як мотиваційний, когнітивний, операційний, особистісний. У зв'язку з цим постає потреба у подальшому дослідженні чинників, що впливають на формування готовності студентів-психологів та визначенні критеріїв, показників і рівнів сформованості професійної готовності майбутніх психологів до запобігання та подолання сімейних конфліктів.

#### **Список використаних джерел**

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию / Г. С. Абрамова. – Екатеринбург : Деловая книга ; М. : АСADEMIA, 1995. – 224 с.
2. Аминов Н.А. О компонентах специальных способностей будущих школьных психологов / Н.А.Аминов, М.В.Молоканов // Психологический журнал. – 1990. – Т.2. – № 5. – С. 104-110.
3. Бадалова М. В. Професиональная рефлексия практических психологов: опыт изучения / М. В. Бадалова // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 4. – С. 28–30.
4. Балл Г.О. Формування готовності до професійної праці у контексті гуманізації освіти / Г.О.Балл, П.С.Перепелиця // Психологічні аспекти гуманізації освіти: книга для вчителя / За ред. Г.О.Балла. – Київ-Рівне, 1996. – 167 с.
5. Бездухов В.П. Теория и практика приобщения учащихся к ценностям / В.П.Бездухов, А.В.Воронцов. – Самара: Из-СамГПУ, 2002.
6. Берегова Н.П. Формування професійної готовності майбутніх психологів до роботи з проблемними клієнтами: автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н.П.Берегова; Національна академія ДПСУ ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2009. – 20 с.
7. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – К. : Укртехпресс, 1997. – 216 с.
8. Бочелюк В. Й. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / В. Й. Бочелюк, В. В. Зарицька. – К. : Центр навч. літератури, 2007. – 287 с.

9. Горноста́й П. П. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный подход / П. П. Горноста́й, С. В. Васильковская. – К.: Наукова думка, 1995. – 128 с.
10. Дмитерко-Карабин Х.М. Вплив смисложиттєвих орієнтацій на мотиваційну готовність до професійної діяльності майбутніх психологів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Х.М.Дмитерко-Карабин; Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2004. – 21 с.
11. Долінська Ю.Г. Самоактуалізація особистості майбутнього психолога у процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Ю.Г.Долінська; Національний педагогічний ун-т. – К., 2000. – 19 с.
12. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск : Изд-во БГУ, 1976. – 176 с.
13. Кондрашова Л. И. Воспитание нравственно-психологической готовности студентов к педагогической деятельности / Л. И. Кондрашова // Советская педагогика. – 1984. – №5. – С.75-79.
14. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования : [пер. с лит.] / Римантас Кочюнас. – М. : Академический Проект, 2000. – 240 с.
15. Ліненко А.Ф. Готовність майбутніх вчителів до педагогічної діяльності / А.Ф.Ліненко // Педагогіка і психологія. – 1995. – №1. – С.125 – 132.
16. Ляудис В.Я. Методика преподавания психологии / В.Я.Ляудис. – М. : УРАО, 2000. – 251 с.
17. Максименко С.Д. Фахівця потрібно моделювати (Наукові основи готовності випусника педвузу до педагогічної діяльності) / С.Д.Максименко, О.М.Пелех // Рідна школа, 1994. – №3-4. – С. 68-72.
18. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці / В.О.Моляко. – К.: Знання, 1989. – 48 с.
19. Мосол Н.О. До питання професійного становлення студентів-психологів / Н.О. Мосол // Вісник Черкаського університету. – Черкаси, 2006. – Випуск 88. – С. 163-167.
20. Основы практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: підручник. – К.: Либідь, 2003. – 536 с.
21. Парыгин Б. Д. Социальная психология как наука (издание 2-е исправленное и дополненное) / Б. Д. Парыгин. – Л.: Лениздат, 1967. – 264с.

22. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М. : Наука, 1986. – 225 с.
23. Пов'якель Н. І. Саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н. І. Пов'якель ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2004. – 40 с.
24. Прядко Н.О.Формування психологічної готовності вчителя до регуляції взаємин між старшокласниками: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н.О.Прядко, Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2006. – 20 с.
25. Роджерс К. Консультирование и психотерапия: новейшие подходы в области практической работы : [пер. с англ.] / К. Роджерс. – М. : ЭКСМО–Пресс, 2000. – 264 с.
26. Слостёнин В.А. Формирование социально активной личности учителя: общая концепция исследований / В.А.Слостёнин// Формирование социально активной личности учителя. – М., 1986. – С. 105-187.
27. Терлецька Л.Г. Ігри, в які грають дорослі (досвід навчання практичних психологів системи освіти) / Л.Г.Терлецька // Практична психологія: теорія, методи, технології. – К.: Ніка-центр, 1977. – С. 220-226.
28. Українсько-російський психологічний тлумачний словник/ Авт. упор. В.М. Копоруліна. – Харків: 2006. – 400 с.
29. Шевченко Н.Ф. Використання інтегративного підходу при підготовці психологів у вищих навчальних закладах // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: Міжвузівський зб. наук. пр. – Київ-Запоріжжя-Одеса, 2002. – Вип. 15. – С.127-133.
30. Шумакова Л.П. Школа групової динаміки для психологів-практиків / Л.П.Шумакова // Проблеми та перспективи розвитку психологів України. Матеріали 2-ого з'їзду Товариства психологів України. – К., 1996, Т. 12. – С. 145-148.
31. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції: навчальний посібник. – К.: Либідь, 1996. – 264 с.

The article considers basic approaches concerning the problem of psychology students' training; the structure of psychology students' readiness to avoid and solve family conflicts.

**Key words:** readiness for activity, professional readiness, structure of readiness, components of readiness: motivative, cognitive, operational and personal.

*Отримано: 19.08.2010*